

Ədəbiyyat fənninə marağın azalması qəbul imtahanları ilə əlaqədardır

Ana dili və ədəbiyyat müəllimi Fəridə Əliyeva deyir ki, kurikulumun üstünlükləri çoxdur

Ana dili və ədəbiyyat müəllimi Fəridə Əliyeva "Bir məktəbin tarixi"nə müsahibəsində kurikulumun üstünlüklərindən, dərslərdəki bəzi problemlərdən və şagirdlərin mütaliyə münasibətindən danışdı:

- Keçən tədris ilində TQDK IX və XI buraxılış sinifləri üzrə Ana dili fənnindən imtahanlarının nəticələrini açıqladı. Şagirdlərin böyük əksəriyyətinin qiyməti "2" və "3" idi. Səbəbini necə izah edərdiniz - uşaqların ana dilinə maraqları yoxdur, yoxsa bu fənn üzrə tədrisin keyfiyyəti qənaətbəxş deyil?

- Mən bunu tədrisin keyfiyyəti ilə əlaqələndirməzdim. Uşaqların ana dili və ədəbiyyata maraqları az da deyil. Onlar təxminən 8-ci sinif qədər ədəbiyyata çox böyük maraq göstərirlər. Sonradan ədəbiyyat fənninə marağın bir qədər azalması mənə elə gəlir ki, daha çox qəbul imtahanları ilə əlaqədardır. Çünki qəbul imtahanlarında yalnız ikinci qrupa gedənlər ədəbiyyatdan imtahan verirlər və onlar ədəbiyyatı dərinliyinə qədər öyrənirlər. Digər qruplara gedən uşaqlar isə ya vaxt azlığından, ya da o fənni artıq bildiklərindən ədəbiyyat dərsinə çox vaxt sərf etməzlər. Ancaq deməzdim ki, şagirdlər Ana dilimizə həvəssiz yanaşır və ya aşağı səviyyədə bilirlər.

- Rusiyada şagirdlərin öz ana dillərini daha yaxşı öyrənmələrindən ötrü müxtəlif metodlara əl atılır. Şagirdlərə inşalar yazdırır, müsabiqələr elan edirlər. Siz öz təcrübənizdə bunları necə həyata keçirirsiniz?

- Təvəzökarlıqdan uzaq da olsa deyim ki, ana dili, ədəbiyyat müəllimlərimiz heç vaxt şagirdlərin bu fənni sevməmələrindən şika-

yətlənməyiblər. Bilirsiniz ki, bizim məktəb də daxil olmaqla hazırda dərslər kurikulum proqramında keçirilir. Kurikulumda keçirilən dərslər essələr, mühakimə və təsvir xarakterli inşalarda öz fikirlərini ifadə etməyə həddən artıq fikir verir. Azərbaycan dilində dərslər elə qurulub ki, bir mətn və qrammatik qaydalar verilir. 5-8-ci sinif kurikulumunda çox təbii və mətnlər verilir. İdeyalar çox gözəldir. Oradan çıxan ideyalar doğrudan da uşaqları silkeləyir. Kurikulum həqiqətən şəxsiyyətyönümlüdür. Uşaq öz fikrini o qədər aydın ifadə edir ki, heyrlənirsən. Düzdür, qrammatik qaydalarımız bir qədər sistemətilik şəkildə verilməyib və dərslərdə çox az yer alıb. Həmçinin mən direktor müavini kimi müəllimlərimizi daim dinləyirəm. Onların bir çoxu bu barədə bir qədər şikayətdir, daha doğrusu, çətinlikdədir. Dərslərdə qrammatika, tapşırıqlar az verilir. Bizim əlimizdə kifayət qədər vəsait var. Onların test kitabları, iş dəftərləri var. Onu da deyim ki, bəzi müəllimlər iş dəftərlərinə yaxşı münasibət bəsləyirlər. Mənim fikrimcə, iş dəftərlərində maraqlı suallar qoyulur, daha çox məntiqi tapşırıqlara fikir verilir. İş dəftərləri bizə qrammatikanı daha dərinlən tədris etməyə köməklik göstərir. Mən müəllimlərə tövsiyə edərdim: "İş dəftərlərini işləmək daha gözəldir. O iş dəftərləri qoy sınıfdə qalsın, uşaq onu eve

aparmasın". Həmin iş dəftəri vasitəsilə uşağın biliyini yoxlayırsan. Aydın məsələdir ki, uşaqlar hamısı sınıfdə eyni dərəcədə biliyə malik deyillər. O iş dəftərlərini işləyə bilən uşaqlar da var, çətinlik çəkənlər də. İş prosesində eğer işləyə bilənlər bunu bacarmayanlara kömək edərsə, bu, uşaq üçün əlavə qazandır.

- Valideynlər bəzən ev tapşırığının verilməməsindən də şikayətlənirlər.

- Mən evə tapşırıq verməməyə üstünlük verirəm. Kurikulumla əlaqədar tapşırıqlar ümumiyyətlə azdır. O tapşırıqlar sınıfdə müzakirə olunsun, daha yaxşıdır. İş dəftərlərinin sınıfdə işlənməsinə, yoxlanılmasına gəlincə, diqqətli uşaq dərsi sınıfdə tam mənimsəyir. Bunun üçün müəllimin də imkanları genişdir,

əlinin altında da çoxlu vəsaitlər var. Tapşırığı sərbəst edə bilməyən şagird onu mütləq kimdənsə köçürəcək. Ya da evdə köməklik vasitəsilə yerinə yetirəcək. Bacaran şagird isə elə sınıfdə müəllimə yaxşı cavab verir. Bu baxımdan evə tapşırıq verilməsi məsləhət deyil.

- Bəs şagirdlərin yazı qabiliyyətlərinin inkişaf etməsi üçün hansı addımları atırsınız?

- Demək olar ki, kiçik esseni hər dərş şagirdlərə tapşırmaq mümkündür. 10 dəqiqə vaxt ayıraraq: "Nə başa düşdün?", "Nə təlqin olunur?" suallarını qoymaqla elə sınıfdə də esse şəkildə yazdırmaq olar. Bunu etməsən mümkün deyil. Hazırda 7-ci siniflərdə mövzu "Fərd və cəmiyyət"dir. İstənilən şagirddən bununla bağlı sualları soruşsan cavab verəcək.

- Keçən il nazir Mikayıl Cəbbarovun təşəbbüsü ilə "Məktəbdə mütaliə" layihəsi keçirildi. Siz tətilərdə uşaqlara mütaliə ilə bağlı hansı ədəbiyyatı tövsiyə edirsiniz?

- Şagirdlər tətilə buraxılarkən mütləq onlara yay tapşırıqları verilir. 6-cı sinfi bitirib 7-ci sınıfdə oxuyacaq şagirdə həmin sınıfdə keçiriləcək mövzulara uyğun onlara ədəbiyyat mütləq yazdırırıq. Uşaq qayıdıb gələrkən ilk dərş məhz həmin mütaliyə həsr olunur. Əvvəlcə uşaqlar bütöv əsərləri oxumurlar. Tutaq ki, Cəfər Cəbbarlının və ya Mirzə Cəlilinin əsərlərinin içərisindən hansı hekayə xoşlarına gəlsə onu oxuyurlar. Mən bunu özüm üçün qeyd edirəm. Dərş prosesində də həmin mövzulara toxunuram. Nazirin göstərişinə gəlincə, ümumtəhsil məktəbi şagirdlərinin mütaliə vərdişlərinin təkmilləşdirilməsi və onların mütaliə mədəniyyətinin formalaşdırılması çox gözəl göstərişdir. Biz bununla bağlı yığışdıq və hansı əsərlərin oxunacağı ilə bağlı plan tutduq. Həmçinin əsərlərlə yanaşı, Azərbaycan filmlərini də həmin siyahıya daxil etdik. Bundan əlavə, yaratdığımız dərnək vasitəsilə şair və yazıçıları məktəbə dəvət edərək şagirdlərlə görüşlərini təşkil edirik. Elə əsərlər var ki, oxunur və zalda müzakirə olunur.

- Şagirdlərin məktəbin kitabxanası ilə əlaqəsi necədir?

- Uşaqların kitabxana ilə əlaqəsi sıxdır. Düzdür, kitabxanamız o qədər zəngin deyil, ancaq bizə deyiblər ki, lazım olan kitabların siyahısını nazirliyə təqdim edək. Biz də təqdim etmişik.

- Dərslərin səviyyəsindən necə, razı-sınızmi?

- Dərsləklər çox dəyişir. Çalışmalar bir az qəribədir, uşaqlarda maraq oyatmır. Artıq o mətnlərdən çıxan ideyalara və mövzuya uyğun işimizi qururuq.